

Kam plove slovenska šola?

Dogodki na Trgovskem zavodu »Žiga Zois« jasno dokazujejo, da so se težave slovenske šole še povečale. Ne mislimo se ustavljati ob težavah z neučnim osebjem, raznimi odstopi in bolj ali manj eklatantnimi prošnjami za premestitev. Problemi naše »trgovske« naj bodo samo izhodiščna točka za nekatere ugotovitve.

Naša višja šola je številčno močna, a njena kvaliteta je nizka, strukture pa nezadostne, da ne govorimo o učnih načrtih, ki so zastareli in poleg tega tudi izdelani za italijanske šole. Da, za italijanske šole: naša je v bistvu italijanska šola s slovenskim učnim jezikom.

Kako pa je s pripravljenostjo učnega osebja? Ali je slovenski profsorski kader kos današnjim razmeram in potrebam dijakov? Ne pozabimo, da šola ne sme samo naučiti dijaka slovenščine, matematike ali prirodopisa, ampak ga mora tudi pripraviti na življenje in okolje, ki ga čaka izven šolskih zidov. Glede na mnenja nekaterih bivših in sedanjih dijakov ter profesorjev, je pedagoška, metodološka in didaktična priprava učnega osebja slaba.

Lahko bi kdo rekel, da ni italijanska šola v nič boljšem položaju. Očitno se tu pozablja, da smo manjšina in da smo zato »obsojeni«, da dosežemo čim višjo kvalitetno raven. Naša rešitev je trenutno edinole v kvaliteti. Le-ta je pomembna, ker nas bo zaradi upadanja rojstev čez nekaj let bistveno manj, občutno pa se bo zmanjšalo seveda tudi število slovenskih šolarjev in dijakov.

Na koncu lanskega šolskega leta so slovenski profesorji, kot večina njihovih italijanskih kolegov, prekinili ocenjevalne seje in skupaj z dijaki

stran 2 ||||►

Slovensko dijaško gibanje v ogledalu našega časa

(Pogovor z našo predstavnico Bredo Susič)

Predvojna zgodovina šolstva ne pozna dijaškega gibanja v našem pomenu besede. Današnje dijaško gibanje je zraslo iz povojne družbene in kulturne preobrazbe zahodnega sveta kot izraz nove, neobremenjene generacije, ki je iskala novih, alternativnih življenjskih in miselnih modelov (doba kontestacije). Kot se večkrat dogaja, je uradna (zakonsko določena) potrditev gibanja bila obenem začetek njegovega konca (ali vsaj upadanja začetnega zagona). Danes se večina opazovalcev strinja, da je dijaško gibanje v Evropi v zadnjih letih nekako splahnelo, posebno ker so se zanimanja mladih preusmerila drugam. O tem, še posebej pa o razmerah na slovenskih šolah v Trstu se je uredništvo Rasti pogovarjalo z BREDO SUSIČ, leto-

šnja maturantko klasičnega liceja »France Prešeren«, dijaško predstavnico v Zavodskem svetu svoje šole, aktivno članico skavtske organizacije, Slovenskega kulturnega kluba in Tržaškega mešanega zbora.

Breda, že vrsto let se aktivno udeležuješ ne samo v slovenskih vzgojnih in kulturnih organizacijah, ampak tudi v dijaškem gibanju. Kako je v tebi, v času ko se vsi raje izmikajo javnim odgovornostim, dozorelo spoznanje, da se moraš angažirati tudi v šolskem življenju?

Pravzaprav nisem nikoli imela namena, da bi se angažirala tudi na šolskem področju. To je prišlo samo od sebe. V manjši meri sem se sicer vedno zanimala za dijaško gibanje. Za pred-

stran 2 ||||►

Slovensko dijaško gibanje v ogledalu našega časa

◀||| stran 1

stavnico v Zavodski svet sem kandidirala zato, ker za klasični oddelek ni bilo drugih kandidatov.

Gotovo si pri svojem delovanju doživela marsikaj lepega, pa tudi marsikaj bridkega. Ali je vse to delo v tebi obrodilo tudi kako novo življenjsko spoznanje?

Vsekakor je bilo to delovanje zame velika življenjska izkušnja. Bolj kot dijaško gibanje sem spoznala politiko. Mnogi pravijo, da dijaško gibanje nima nobene zveze s politikom, oz. s političnimi strankami. To ni res. Veliko je recimo interesov v tem, koliko »rdečih«, koliko »belih« predstavnikov bo izvoljenih, kdo bo organiziral prvo stavko, kdo bo predstavljal šolo na tem in onem srečanju, kdo bo sestavil izjavo za tisk itd. Če bi bili na primer na naši šoli izvoljeni le predstavniki ZKMI (Zveze komunistične mladine Italije), bi preteklo jesen najbrž ne bili organizirali informativnega zborovanja o ljubljanskem procesu in o stanju v sosednji republici Sloveniji. Takih stvari nihče javno ne pove, morda ker politika mnogim ne diši, vendar iz osebnih izkušenj vem, kaj pomeni imeti v dijaškem gibanju določen politični predznak.

Bi bralcem Rasti lahko posredovala eno tako izkušnjo?

Letos se mi je na primer zgodilo, da je nekdo (ne odkrito, ampak za kulisa mi) predlagal, naj me izločijo iz kandidatne liste za Zavodski svet. Nekaterim se je namreč zdelo, da sem preveč politično opredeljena in da ne bi bilo prav, da bi bila tudi jaz izvoljena poleg Mitje Ozbiča (drugega kandidata), ki ima podobne politične poglede kot jaz. Prejšnja leta so imeli vedno (ali skoraj vedno) večino v predstavnstvu dijakov mladi komunisti. Radovedna sem, kako bi reagirali, če bi takrat kdo zahteval, naj bodo politične sile v predstavnstvu bolj enakomerno oz. nevtrarno porazdeljene. Najbrž bi reagirali ravno tako kot jaz: mislim, da mora imeti vsakdo možnost, da kandidira, o njegovi izvolitvi ali zavrnitvi pa naj odločijo volilci. Tako sem vseeno kandidirala in bila izvoljena. Vsekakor me je to spletkarjenje zelo prizadelo. Vedela sem, da je v politiki

tako, nisem si pa predstavljala, da je lahko tako tudi med mladimi.

Kaj pomeni danes dijaško gibanje? Je res izraz slovenske mladine?

Upala bi si trditi, da med Slovenci pravega dijaškega gibanja ni. Občasno kdo organizira kako stavko, ko se na šolah pojavijo taki ali drugačni problemi. Z organizacijo stavk pa je tako: predstavniki dijakov, ki jo organizirajo, ne smejo nikoli povedati dijakom dan prej, da kaj pripravljajo, ker bi drugače naslednji dan prišli na protestni pohod ali na zborovanje sami, drugi pa bi ostali doma ali se šli potepat po mestu. Če tudi predstavniki zelo pazijo, da se glas o stavki ne razširi prezgodaj, se ponavadi zgodi, da je na manifestacijah ali povorkah prisotna le peščica dijakov. To kaže na veliko politično nezrelost in neodgovornost. Mislim, da je na žalost take vrste »dijaško gibanje« res izraz slovenske mladine. Preveč je mladih, ki so povsem brezbrizni. Bojim se, da so tisti, ki se za kaj zanimajo in zavzemajo, v manjšini. Upam, da se motim!

Kako recimo presojaš zadnjo skupno dijaško akcijo v podporo zahtevam dijakov »Žiga Zoisa«?

To je bila tipična akcija našega »dijaškega gibanja«. Organizirali so jo predstavniki Trgovskega zavoda. O njihovem delu in prizadevanju ne bi tu govorila. Bolj zanimivo je bilo to, kako so se na njihovo pobudo odzvale ostale šole vključno z našo. Znano je namreč, vse šole nekako morajo podpreti dijaške, ko kaj zahtevajo. Tako so se v četrtek, 12. decembra, dijaki Trgovskega zavoda po zborovanju, ki je bilo sklicano za vse slovenske višje šole, po dolgem razpravljanju zmenili, da bodo stavkali v pričakovanju na sestanek med predstavniki in pristojnimi oblastmi, ki je bil napovedan za isti dan zvečer. Dijaki ostalih šol smo potem glasovali, ali naj se vrnemo v šolo ali naj se pridružimo čakanju dijakov Trgovskega zavoda. Nobenega dvoma ni bilo, da bo večina za »stavko«. Če je bil sestanek z oblastmi določen za večerne ure, bi bilo po mojem mnenju prav kvečjemu to, da bi dijaki čakali vse do sestanka, se pravi do večera, drugače je bilo čakanje, vsaj tako se mi zdi, ne-

smiselno. Toda večina je sklenila, da bo čakala do 13.15, ko bi se sicer zaključil pouk. Na dvorišču naj bi torej ostalo vsaj do takrat kakih 700 dijakov. Ob poldne in pol pa je čakalo le še nekaj predstavnikov. To sploh ni bilo resno. Vsi so jo popihali, razen nekaterih, ki so kljub oklicu »stavke« šli v šolo.

Že drugo leto si predstavnik dijakov v šolskem Zavodskem svetu. Kaj misliš o delovanju tega vodilnega šolskega organa? Ali imajo pri njem dijaki in starši res možnost soodločanja?

V Zavodskem svetu lahko, vsaj na naši šoli, kdaj kaj dobrega dosežemo. Do sedaj sem imela kar dober vtis. Vendar je za moje okuse vse le nekoliko preveč birokratizirano. Drugače so mnenja dijakov in staršev v glavnem upoštevana. Tudi to pa je odvisno od posameznikov: od šole do šole je lahko odnos do predstavnikov dijakov in staršev različen.

Kam plove slovenska šola?

◀||| stran 1

zahtevali boljši šolski sistem ter boljše strukture. Po vsem sodeč so te zahteve naletele na gluha ušesa. Že takrat so nam nekateri profesorji dejali, da bo slovenska šola obsojena na propad, če ne bo prišlo do ustrezne globalne zaščite in do preosnovne mišljenja. Na globalno zaščito pa bomo verjetno čakali še drugih štiri deset let, pa tudi do spremembe nekaterih naših pogledov na svet (glej demografsko stanje naše manjšine) je pot še dolga. Če k temu dodamo še odnos, ki ga do naše šole imajo krajevne oblasti, bo iz tega lahko nastal superalkoholni »cocktail«, s katerim se bomo opijanili, zaspali in pozabili na naše skrbi. Kot vedno pa se bomo zbudili, ko bo vse že prepozno.

RAST, mladinska priloga Mladike — 1988. Pripravlja uredniški odbor mladih. Tisk Graphart, Trst, oktober 1988
Uredil Ivan Žerjal.

Intervju s prof. Petrom Močnikom

Ali je dijaški protest odraz stanja na zavodu Žiga Zois ali pa splošnega stanja, v katerem se nahaja slovenska šola?

Gotovo je stanje zavoda Žiga Zois izjemno, dejstvo pa je, da ni bil v zadnjih letih izdelan res konkreten in smotrni načrt za slovensko šolo. Saj smo že vsi vedeli, da se mladi vedno bolj vpisujejo na višjo šolo in da je bil na koncu šestdesetih in na začetku sedemdesetih let pravcat »boom« rojstev med manjšino, vključno med mešanimi zakoni. Zaradi tega bi bili morali šolski, prosvetni in politični delavci pripraviti ustrezen odgovor, ki bi odgovarjal novim potrebam. Pomanjkanje načrtovanja je vedno usodno, posebno za manjšino, ki nima vseh sredstev večine na razpolago. Na to moramo pomisliti tudi v vidiku bodočega krčenja dijakov.

Kaj je po Vašem mnenju vzrok za dogodke, ki so se pred kratkim odvijali na Trgovskem zavodu?

Vzrokov je več. Če jih po vrsti analiziramo, zasledimo najvažnejše: 1. hiter porast števila dijakov in razredov — v desetih letih se je šola praktično podvojila; 2. javna uprava ni bila kos temu stanju in ni ustrezno poskrbela za prostore in za osebje, od tod problemi v zvezi z učilnicami, dvojnimi turnusi in pomanjkanjem osebja v tajništvu ter slug; 3. stiska se je potem logično razširila na učno in vodstveno osebje, ki je naredilo, kar je moglo, morda tudi zgrešeno, a gotovo v dobri veri.

V čem vidite izhod iz krize?

Izhod bo zelo zahteven, a sem optimist. Glede na to, kar sem prej povedal, lahko še vedno poskusimo rešiti situacijo s tem, da nadoknadimo zamujeno, seveda v luči bodočih potreb. Nekdo bo, na žalost, plačal dražje kot drugi. Upajmo, da bo od tega odnesel zase in za druge pozitivno lekcijo.

Kako gledajo na te probleme Vaši kolegi in kolegice, ki so člani učnega osebja?

Lahko rečem, da se je učno osebje na naši šoli v ogromni večini zelo zavzelo za protest dijakov in skušalo dati odgovore in rešitve na njihova vprašanja. Dokaz je posredovanje profesorskega zbora v ključnem trenutku protesta, ko so dijaki hoteli zasesti šolo. Dijaki so na svoje profesorje že navajeni in so se zato z njimi tudi mirno in prijateljsko po

Draga slovenska mladina na Tržaškem in Goriškem!

Fantje in dekleta, ki smo povezani v Slovenski Fantovski Zvezi in Slovenski Dekliški Organizaciji v Argentini, želimo, da bi vas vse obžarila luč božične noči in vas prešinila milost Odrešenika, ki je rojen za nas.

Novo leto 1989 pa naj nas v svobodi združi »brate vse, kar nas je sinov slovenske matere«.

Nevenka Magister
Predsednica S.D.O.

Dominik Oblak
Predsednik S.F.Z.

Božična koncerta mladih pevcev Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu

Kot vsako leto je pri Sv. Justu bil tradicionalni božični koncert v organizaciji Zveze cerkvenih pevskih zborov. Letos je že tretjič nastopil zbor, ki je bil sestavljen iz samih mladih pevcev. Po Aleksandri Pertot in Andreju Peganu je tokrat združen zbor vodil Bogdan Kralj. Koncert, ki je bil 8. januarja t. l. v tržaški stolnici Sv. Justa, so 15. januarja ponovili v župnijski cerkvi v Dekanih.

Poleg tradicionalnih slovenskih božičnih pesmi, kot so Raduj, človek moj, Presveta noč in druge, je zbor predstavil še tri sklad-

be, ki so bile prvič izvajane pred slovenskim zamejskim občinstvom: božično kantato Martina Železnika za solo, zbor in orgle, Trubarjevo Hvalimo mi danes Bugá v priredbi Matije Tomca ter Schnablovo Pohitimo tjakaj v Betlehem, kjer pridejo do izraza predvsem moški glasovi.

Koncerta sta bila na dobri kakovostni ravni, čeprav je bilo lahko spoznati, da zbor ni imel na voljo velikega števila vaj in da je bila moška sekcija številčno očitno prešibka v primerjavi z žensko.

govorili in prišli do skupne rešitve problema, ki je pa seveda bila kompromisna rešitev.

Vsekakor moram še to poudariti, da so naše učne sile še vedno res pripravljene dati od sebe ne samo učno snov, temveč tudi del svoje osebnosti v pogovoru in razmišljanju z dijaki, ki so jim zaupani. Ne bom tudi govoril o pojmu »velike in lepe družine«, ker bi bilo malce smešno. Lahko pa mirno trdim, da dijaki se morda prevečkrat tega ne zavedajo, oziroma gledajo na tisti del učnega osebja, ki ni za tak odnos zavzet, in tako kritizirajo vse ostale. So seveda tudi izjeme, katerim dijaki res zaupajo, tudi v strogo osebnih odnosih in pogovorih.

Nekaj pojasnil v zvezi s »primorskimi zdrahami«

Kaže, da je naša mala priloga pritegnila pozornost vsaj enega dela naše zamejske skupnosti. V oddaji »Pogovor z odvetnikom« z dne 14. 12. 1988 sta se dr. Bogdan Berdon in prof. Samo Pahor dalj časa zaustavila pri uvodniku 46. številke RAST-i. Članek je bil namreč obtožen, da odraža miselnost dela stranke Slovenske skupnosti, ki bi hotel ohraniti oblast za vsako ceno, četudi bi to pomenilo kapitulacijo pred italijanskimi fašisti in nacionalisti. Tudi podpisani je bil deležen krepkega »karanja«. Čeprav je od tega dogodka minilo že precej časa, bi rad dal nekaj pojasnil.

Nikoli nisem bil in ne bom pristaš kolaboracionizma in kapitulantstva pred najhujšimi sovražniki slovenskega naroda. V mojem članku sem hotel reči, da mesto v občinskem in pokrajinskem odboru ne pomeni še kolaboracionizem. Priznam, da sem bil precej oster, ne pa krivičen. Niti ne nasprotujem pobudam in akcijam prof. Sama Pahorja. Ko je bil prof. Pahor aretiran zaradi dogodkov na tržaški pošti je imel vso podporo MLADIKE in RAST-i.

Nikakor se ne morem strinjati s trditvijo dr. Berdona, da je bila razstava o Primožu Trubarju na pomorski postaji sad kolaboracionizma. Bila je pobuda, ki je težila k širjenju slovenske kulture med italijansko večino. Če pa je bila sad kolaboracionizma, moramo kot sad kolaboracionizma z angloameriškimi silami označiti tudi ustanovitev slovenskih šol in slovenskega tržaškega radia leta 1945, kar bi bilo seveda nesmiselno.

Dr. Berdon je pravilno rekel, da je Slovenska skupnost prešla v opozicijo, ker ni mogla več vztrajati v koaliciji, ki postaja iz dneva v dan bolj protislovenska. Dodal bi, da se s to odločitvijo povsem strinjam in da torej nisem privrženec tistega dela SSK, ki hoče za vsako ceno imeti oblast v rokah. Hočešnočeš pa so se tudi zagovorniki oblasti za vsako ceno morali sprijazniti s tem dejstvom. Kaj pa PSI, ki se proglašajo za »levičarsko« stranko? Ostala je v koaliciji in načrtno vodi protislovensko politiko, slovenski socialisti pa trmasto vztrajajo v njenem okviru, namesto da bi izstopili iz stranke, ki je postala že odkrito »nacional-socialistična«. Kje torej tiči Rupnik?

Jaz bi tako to (ne)potrebno polemiko zaključil v upanju, da bi se ne več ponovila. Ostali Trst pa naj mi ne preveč zameri.

Ivan Žerjal

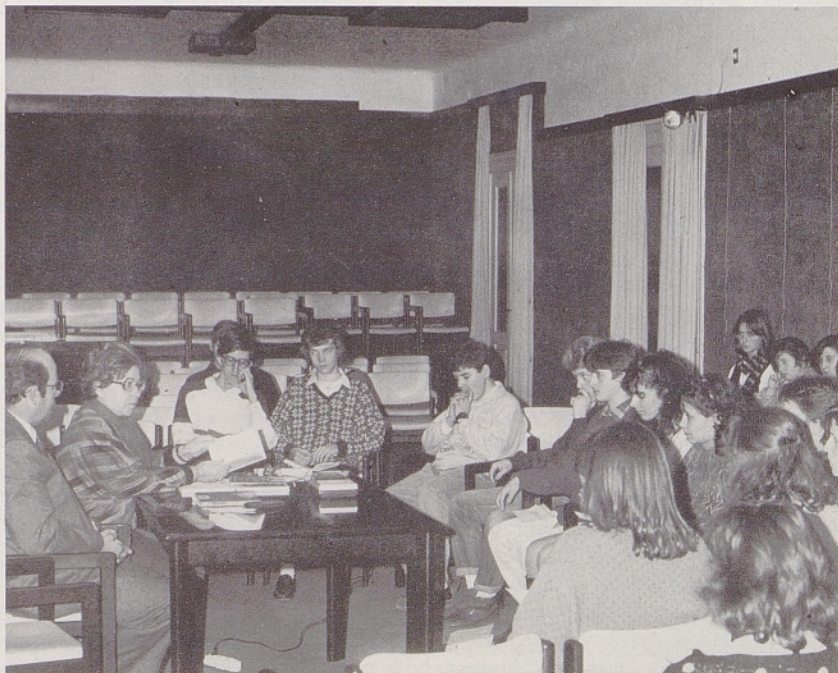

Pesnik Miroslav Košuta gost Slovenskega kulturnega kluba.

Slovenski kulturni klub v Trstu

Redne sobotne sestanke smo člani SSK obnovili po božičnih in novoletnih praznikih. Na svojem sedežu v Donizetti-jevi ulici se zbiramo vsako soboto ob 18.30. Naši večeri so pestri in za vse okuse. V januarju naj v Rasti zabeležimo vsaj izredno zanimiv in tudi dobro obiskan ve-

čer, ki smo ga posvetili tržaškemu pesniku in ravnatelju Slovenskega gledališča Miroslavu Košuti. Avtorja je predstavila prof. Žořa Tavčar. Člani gledališkega krožka pa so prebrali nekaj Košutovih del. Večera se je udeležil in je na njem tudi sodeloval avtor.

Mladim poslušalcem je pesnika predstavila prof. Zora Tavčar.